Miehuullisuutta

Edmondo De Amicis

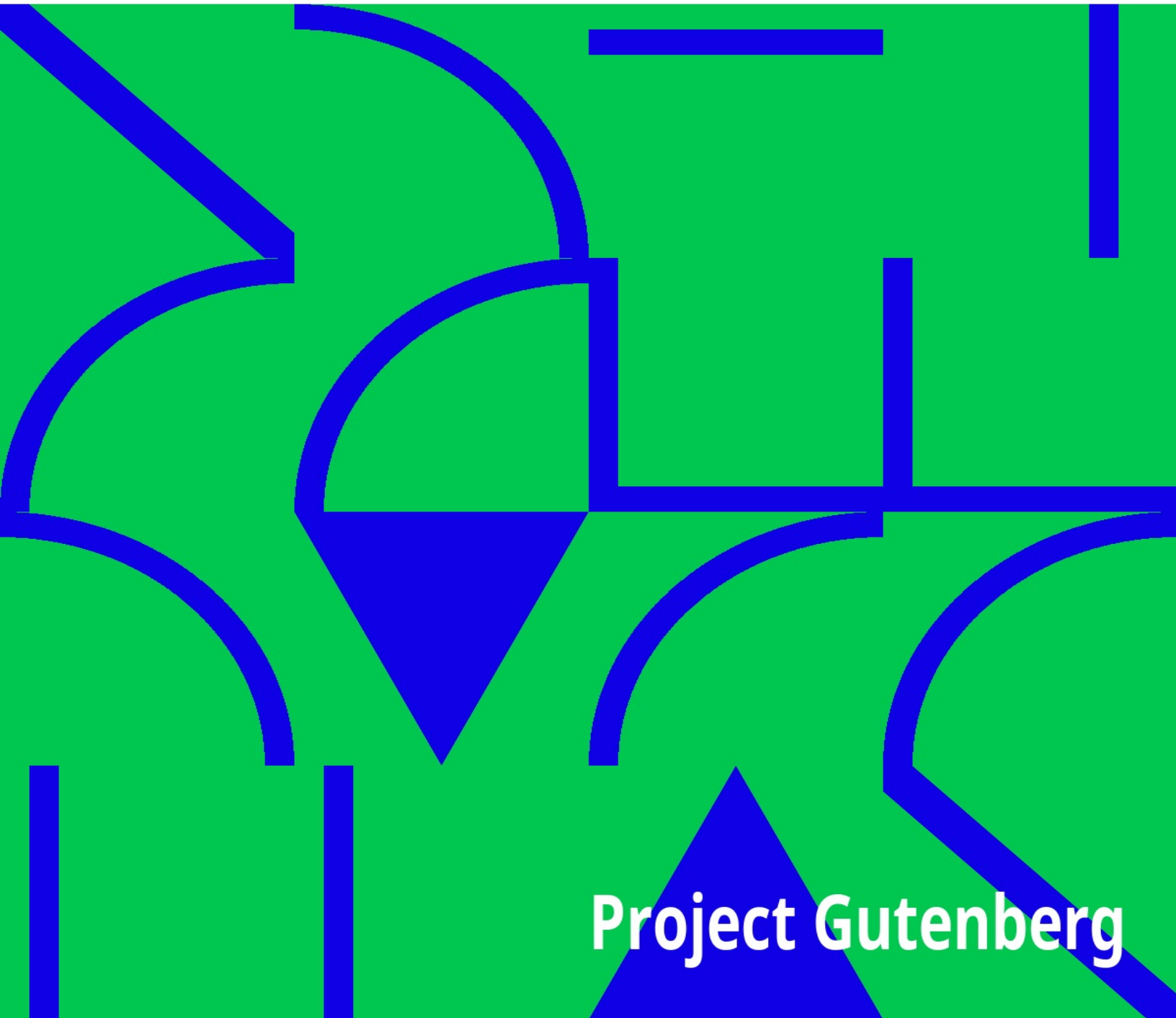

The Project Gutenberg EBook of Miehuullisuutta, by Edmondo de Amicis

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Miehuullisuutta

Author: Edmondo de Amicis

Release Date: February 15, 2012 [EBook #38882]

Language: Finnish

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK MIEHUULLISUUTTA ***

Produced by Tapio Riikonen

MIEHUULLISUUTTA

Kirj.

Edmondo de Amicis

Käännös Italian kielestä

Pieni novellikirjasto III.

Jyväskylässä, Jyväskylän kirjapainossa, 1891.

I.

"Katso tuonne!" sanoi minulle muutamia päiviä sitten eräs ystäväni, osoittaessaan huoneensa akkunasta, joka vietti vähäiselle torille, vastapäätä sijaitsevan rakennuksen neljännessä kerrassa olevaa pientä balkongia; "näetkö miestä tuolla? Katso tarkkaan, niin huomaat hänen; toisen kätensä pitää hän kaidepuiden ulkopuolella. Hänen kasvojansa et kumminkaan voi nähdä. Tuo mies tuolla on minulle niin vastoinmielinen, että usein olen ajatellut muuttaa asuntoa päästäkseni näkemästä häntä. Kysyt, minkätähden, ja minä vastaan etten ole koskaan puhunut hänen kanssaan, en koskaan kuullut hänen ääntään, en tiedä kuka hän on, en mitä hän toimii, enkä edes minkä näköinen hän on, minä kun en kiikarillanikaan näe niin kauas. Mies on minulle vastoinmielinen sentähden että hän joka ilta juuri tähän aikaan nousee pöydästään ja menee istumaan tuohon nurkkaansa, ja joka ilta, samaten kuin nyt, laskee käsivartensa kaidepuille, niin että käsi riippuu niiden ulkopuolella, ja sitten heittää hän toisen jalkansa toisen päälle. Ei tapahdu koskaan että hän liikuttaisi jalkaa ennenkuin kättä, ei, kuinka se kävisi laatuun! ensinnä kättä ja sitten jalkaa. Myönnäthän, että mies on vastoinmielinen jo yksin tuostakin syystä? Vähät toki siitä. Mutta joka ilta, ennenkuin hän balkongille astuu, tulee eräs nainen, joka näkyy olevan hänen vaimonsa, asettamaan tuolin paikallensa, tuo sitten hänelle piipun, panee sen hänen käteensä, sytyttää sen … joka ilta — ja näin passauttaa mies itseään joka ilta jäykkänä ja ylpeänä kuin sulttaani, tekemättä mitään itse, vieläpä tietämättä edes että häntä passataan. Ja joka silmänräpäys tarvitsee hän jotakin, ja nainen nousee ja kiiruhtaa pois ja palaa, tuoden milloin juomaa, milloin mitäkin, ja mies ottaa vastaan, juo ja pyyhkii viiksiään ilkeän itsekkäisellä katseella, vaivaamatta itseään edes lasin takaisin antamisella. Väliin tulee tuttavia hänen luokseen, mutta hän ei koskaan huoli edes nousta niitä tervehtiäkseen, eikä hän koskaan kävele balkongillaan, niinkuin esim. me kaksi. Hän ei koskaan katso ylös eikä alas, ei edes ympärilleen; lyhyesti, hän näkyy olevan balkongille asettunut, jotta koko maailma kiertäisi hänen ympärillään; hän on olevinansa epäjumala; hän on syntynyt passattavaksi ja huomattavaksi. Sinä naurat, sinä! Minusta on tämä

kaikki jotakin, joka tekee miehen perin inhottavaksi. Minä olen semmoinen kuin olen: toinen ei siitä välittäisi mitään, mutta minua se raivostuttaa. Luulen tuntevani tuon miehen yhtä hyvin kuin tunnen sinun. Tahdotko tietää kuka hän on? Sitä en ensinkään tiedä, mutta voin sen sinulle sanoa yhtä varmaan sittenkin. Mies tuolla" — ja puhuessaan viittasi hän sormellaan kysymyksessä olevaa henkilöä ja tirkisteli häntä, ikäänkuin olisi hän tahtonut lukea hänen sydämensä sisimmät salaisuudet — "mies tuolla on epärehellinen pikkukauppias, joka alkaa päästä varoihin; nyt paraikaa kasvattaa hän ylpeyttään rikkautensa päiviä varten, ja tuon naisen on hän nainut säästääksensä itselleen puotipalvelian ja samalla piian palkan, mutta häntä hän kohtelee huonommin kuin piikaa ja tuskinpa paremmin kuin puotirenkiään. Hän on inhottavan ahnas kaikessa muussa paitsi omien nautintojensa tyydyttämisessä; hän voisi asua kolmannessa kerrassa, mutta sulasta säästäväisyydestä asuu hän neljännessä, vaikka hänellä ei ole lapsia eikä toivo semmoisia saavansa; hän ylönkatsoo kaikkea, joka ei mahdu käsitteeseen 'kauppapuoti', sanoo kaikkia virkamiehiä varkaiksi, kaikkia, jotka harjoittavat opintoja, typeriksi, ja kaikkia, joilla on vähemmän rahoja kuin hänellä, roistoiksi. Sinä naurat, sinä! Sinä et tiedä, mitä kaikkia vastoinmielisyys voi aavistaa. Minä, näetsen, olisin oikein onnellinen, jos tulisin tilaisuuteen osottamaan hänelle epäkohteliaisuutta, sillä minä inhoon häntä. On mahdollista että haaveksin, että olen paha ihminen, mutta sydämeni sanoo: tuo mies on huono ihminen, minä *en saata kärsiä häntä*; minun *täytyy* se hänelle sanoa, minun täytyy purkaa vastenmielisyyteni."

Sen, joka ei tunne nuorta, kaksikymmen-vuotista ystävääni, hänen hyväsydämisyyttänsä, hänen ainaista sisällistä levottomuuttansa, hänen omituisia vihanpurkauksiansa, semminkin esineitä vastaan, joita hän itse luo, sen olisi ollut vaikea uskoa, että hän täytenä totena piti koko tuon joukon tyhjiä sanoja, jotka hän miltei yhdellä henkäyksellä oli lausunut. Minä katselin sillä välin "pikkukauppiasta" ja naista, joka hänen vieressään istui jakkaralla ajattelevaisen näköisenä, kädet ristissä polvillansa. Ja kun minulla on paremmat silmät kuin ystävälläni, tulin siihen päätökseen että vihattu mies oli noin neljänkymmenen vanha ja nainen vähän vanhempi, vaikka en selvään voinut erottaa kumpaisenkaan kasvojenjuonteita. Otin kiikarin ja suuntasin sen "rouvaan." Alussa tanssi jotakin sekavaa silmieni edessä, mutta sitten näin minä naisen, jonka kasvot osottivat alttiiksiantaumista; hivukset harmaat, otsa ryppyinen, silmät suuret, surulliset ja niissä jotakin, joka sanoi: kärsin, olen kauan kärsinyt. — "Näyttää siltä kuin olisi ystäväni oikeassa", sanoin itselleni ja suuntasin kiikaria miestä kohtaan. Hän kääntyi samassa hieman, jotta sain koko hänen naamansa kiikariini.

"Mitä näen! Valehtelevatko silmäni?" olin hämmästyksestä huutaa ja pitensin kiikaria nähdäkseni paremmin. "Hän se on, ei epäilemistä: nuo kasvot olen nähnyt satoja kertoja — kuvattuina." Ja nyt johtui mieleeni tapaus, jonka jo aikoja sitten olin unhottanut, ja miltei samassa silmänräpäyksessä koko se kertomus alusta loppuun saakka, jonka kohta olen lukialleni laativa.

Ystäväni kysyi:

"No, mitä sanot, eikö hän ole petturi, lurjus, ylpeä, konna?"

En voinut enää hymyillä, kuten äsken. Vastasin vaan ettei mies näyttänyt miellyttävältä, mutta lisäsin että luulin nähneeni hänet ennen, että halusin tietää, kuka hän oli, ja että koettaisin hankkia tietoja hänestä.

Seuraavana päivänä kiiruhdinkin vihatun miehen luo, saadakseni, kuten verukkeeni kuuluivat, täyden selvän siitä tapauksesta, jossa hän oli ollut päähenkilönä, minä kun muka olin aikeessa kirjoittaa siitä kertomuksen. Tottuneena minun kaltaisiini vieraisiin, vastaanotti hän minut ystävällisesti, kertoi kerrottavansa suurella välinpitämättömyydellä, ikäänkuin olisi hän toisesta henkilöstä puhunut, sekä lausui yhtä ja toista siitä naisesta, joka hänen luonansa asui ja joka ei ollut hänen vaimonsa, vieläpä muutamia sanoja elintavoistaankin.

"Olemme eläneet yhdessä kymmenen vuotta", lopetti hän. "Minulla on kärsivällisyyttä, hänellä myös, ja jotenkuten tulemme toimeen. Minun suuri lohdutukseni on ihmisten kunnioitus ja tämän onnettoman naisen uskollinen taipumus."

Menin kotiin, kirjoitin koko illan ja seuraavaan aamuun. Sitten kolmantena päivänä läksin kirjoituksineni ystäväni luo. Satuinpa tulemaan juuri siihen aikaan, jolloin "pikkukauppiaalla" oli tapana hengittää raitista ilmaa balkongillaan. Puhuttuamme yhtä ja toista, joutui ystäväni "vastoinmielisyys" taaskin keskustelumme esineeksi.

"Olet iskenyt kiveen, ystäväni", sanoin hänelle.

"Minä, en! mahdotonta!" huudahti hän tavallisella vireydellään.

"Pilat sikseen nyt", lausuin vakavasti. "Lue nämä lehdet; ne sisältävät sanasta sanaan tosikertomuksen, jonka näinä päivinä olen kirjoittanut. Päähenkilö siinä on sinun vihaamasi 'pikkukauppias', ja kunniasanallani vakuutan sinulle että —

jos emme pidä lukua jokaisesta keskusteluissa esiintyvästä pikku sanasta, — kertomukseni ei niin rahtuakaan poikkea totuudesta."

Ystäväni otti käsikirjoitukseni ja alkoi sitä lukea. Jonkun ajan kuluttua loi hän silmänsä minuun, sitten mieheen, joka istui tavallisella paikallaan balkongilla; sitten jatkoi hän taasen lukemistaan. Ja kuta pitemmälle hän ehti, sitä useammin heitti hän silmäyksiä minuun ja tuohon "vihattuun mieheen", samalla käyden yhä vakavammaksi. Viimein ehdittyänsä loppuun, huudahti hän, tarttui käteeni ja sanoi äänellä, joka värisi liikutuksesta:

"Kunniasanasi, että tämä kaikki on totta?"

"Tässä käteni! Totta jokainoa kirjain."

"Ja että — se on hän?"

"Myös siitä käteni."

Lausumatta mitään sen enempää, otti ystäväni hattunsa ja ryntäsi ulos. Minä asettausin akkunaan ja näin hänen kiirein askelin kulkevan poikki torin vastapäätä olevaan rakennukseen. Parin minuutin kuluttua katosi mies balkongilta. Kului hiukan aikaa, niin taasen ilmestyi hän sinne. Mutta melkein samassa näin ystäväni — tällä kertaa hitain askelin — palaavan ja suuntaavan kulkuansa kotiin.

"Kyllä tunnen sinut, ystäväni", sanoin itselleni, mennessäni häntä vastaan, "tiedän, mistä syystä sinä kiirehdit ulos."

"Sinä menit painamaan suutelon miehen otsalle?"

Ystäväni katsahti minuun, hymyili, lankesi kaulaani ja vastasi iloisesti:

"En, siihen en ollut kelvollinen. Minä menin suutelemaan hänen käsiänsä."

II.

Palaamme syksyyn vuonna 1861, siihen aikaan, jolloin etelä-Italiassa riehuvat ryövärit herättivät kauhistusta koko Europassa, jolloin Pietropaolo kantoi taskussaan "liberaalisen" leuan, minkä pujoparta oli leikattu à la *Napoleon*; jolloin ne, jotka Montemiletton luona olivat huutaneet: "eläköön Italia!" elävinä haudattiin ruumiskasojen alle; jolloin Viestissä syötiin lihat niistä talonpojista, jotka olivat vastustelleet ryövärien käskyjä; jolloin översti Negri Pantelandolfon likisyydessä näki verisiä sotilasjäännöksiä voiton merkkeinä riippuvan akkunoissa; jolloin luutnantti Bacci parka haavoitettuna vangittiin julkisessa taistelussa ja sitten, kärsittyään kahdeksantuntiset kauheat rääkkäykset, ruhjottiin kuoliaaksi; jolloin hurjistunutta roistoväkeä suurissa parvissa öisin matkusti ulos kylistä, tulisoitot kädessä, riemuhuudoilla vastaanottaessaan ryöväreitä; jolloin laihot pelloilla poltettiin, huoneita revittiin maahan ja koko perhekuntia iskettiin kahleisiin; jolloin aseita, rahaa ja siunauksia lähetettiin Tiber-joen oikeanpuoleiselta rannalta kauhean verenvuodatuksen jatkamiseksi.

Eräänä päivänä Heinäkuun lopulla nähtiin kohta auringon nousun jälkeen Capitanata maakunnan kolkossa laaksossa pyssyratsuri, joka näytti olevan matkalla San Severoon. Hän oli yöllä lähtenyt vastamainitusta kaupungista viemään överstiltä käskykirjettä "lentävän kolonnan" päällikölle ja tallensi nyt napitetun nuttunsa sisäpuolella päällikön vastauksen, jossa tämä ilmoitti kello 8 seuraavana aamuna lähtevänsä eräälle salaiselle paikalle lähellä olevassa vuoristossa, jossa sanoi tietävänsä muutamien näitä seutuja rasittaneiden ryövärien pitävän majaa.

Kirjeen kuljettaja oli noin kolmenkymmenen ikäinen mies, kookas, laiha, tulisilmäinen, varustettu pienillä, huippupäisillä viiksillä sekä tuollaisella kohtisuoralla otsarypyllä, joka ilmaisee tottumusta ajattelevaisuuteen. Hänen kasvoissaan oli luettava äkkikypsynyttä vakavuutta, jota hänen suuri, musta, kolmikulmainen hattunsa ikäänkuin kuvasti, ja hänen tuima katsantonsa ja uljaat liikkeensä puhuivat sielun voimasta, joka oli sopusoinnussa ajan ja paikan

kanssa. Hän ratsasti ravia mutkistelevaa polkua ja käänteli päätään sinne tänne, tarkatakseen autiota laidunmaata, vuoristoa ja kirkasta taivasta, kuulematta muuta ääntä kuin hevosen kavioiden synnyttämää kopsetta ja sapelin räminää.

Ratsastaessaan kahden korkean varvikon keskeä näki hän äkkiarvaamatta leimauksen ja kuuli pyssyn pamahtavan. Kääntäessään ratsunsa ja tarttuessaan pistooliinsa, huomasi hän että hevonen hoiperteli. Paremmin saadaksensa selkoa asiasta kumartui hän, mutta tunsi siinä samassa, että jokin tarttui häneen takaa; kun hän sen johdosta kääntyi, törmäsi varvikosta, josta laukaus oli tullut, hänen päällensä toinen mies, ja tätä seurasi varjona kolmas, ja ennenkuin pyssyratsurimme oli ehtinyt käyttää aseitaan, hypätä alas hevosensa selästä ja asettautua puolustus-asentoon, oli hän heitetty maahan. Hän kyllä siinä koetti tehdä vastarintaa, hän hosui ympärilleen, potki ja puri, mutta ei onnistunut pääsemään ylös, jonka tähden hän viimein väsyneenä antausi ja luovutti päällekarkaajilleen aseensa. Taistelussa oli hän kumminkin tomupilven ympäröimänä saanut nuttunsa auki ja kirjeen pistetyksi suuhunsa, kenenkään sitä huomaamatta. Roistot sitoivat nyt hänen kätensä, nostivat hänet pystyyn ja ripustivat sapelin, sotilaskaapun ja rensselin hänen kaulaansa; sitten laahasivat he hevosen varvikkoon ja lähtivät metsään kiroten, uhaten ja nauraen, ja ajoivat edessään puoleksi typertynyttä ja hoipertelevaa sotilasta.

Kun he olivat ehtineet puolen tunnin matkaa tieltä, hiljensivät he vauhtiaan. He olivat nyt saapuneet metsässä olevan vuoren juurelle, missä ei näkynyt vähintäkään jälkiä ihmis-asunnosta. Pyssyratsuri, joka kulki kumarruksissa kuormansa alla, ei osottanut pelkoa eikä vihaa, mutta hänen kalpeista, muuten muuttumattomista kasvoistansa saattoi lukea, että hän aavisti, mikä kohtalo häntä odotti, ja että hän oli valmis siihen antaumaan. Hän, näetsen, tiesi että ryövärien käsiin joutuminen näinä julman koston päivinä oli sama kuin kuolema, ja sentähden olikin koko hänen olennossaan jotakin, joka muistutti kuoleman juhlallista tyyneyttä, ja senkin, joka ei sitä tiennyt, olisi vaan tarvinnut katsoa hänen silmiinsä, sanoaksensa: "Tämä mies menee kuolemaan." Ryöväri, joka nyt kulki hänen edellään, kääntyi silloin tällöin ja heitti uhriinsa milloin uteliaan, milloin epäluottoisen silmäilyn. Se, joka kulki hänen rinnallaan ja näkyi olevan rosvojen päällikkö, loi myöskin silmänsä milloin vankiin, milloin toveriin, ja vaihtoi tämän viimeksi mainitun kanssa pirullisia ivahymyjä.

"Kas tässä, kanna tämä", sanoi hän äkkiä ja riipusti pyssynsä vangin kaulaan.

"Jaksat sinä kantaa minunkin", lausui toinen, joka kulki edellä.

"Entäs sinä?" kysyi päällikkö kääntyen kolmanteen ryöväriin, joka kulki takana ja näytti olevan nuorin joukossa.

"Minä?" vastasi tämä, "minä kannan mieluummin itse pyssyni. Ken tietää mitä voi tapahtua."

"Pöllöpää!" mumisi toinen ja heitti häneen ylönkatseellisen silmänluonnin. Sitten kääntyi hän vankiin ja sanoi: "Nyt, ystävä, sopii sinun sanoa, mihin olit matkalla."

Pyssyratsuri oli ääneti.

"Vai niin!" huudahti ryöväri ja kumartui ottaaksensa maasta raipan, jolla sivalsi vankia käsille. "Et lie ymmärtänyt kysymystäni?"

Pyssyratsuri kulki yhä ääneti eteenpäin.

"Ole sinä olevinasi, junkkari, kyllä vielä ääneen saat", jatkoi ryöväri.
"Kaikki alkavat, niinkuin sinä, ja sinä olet lopettava, niinkuin muut.
On sinussakin lihaa ja verta; ja kun tunnet että pistää, kyllä huudat,
ole varma siitä!"

Ja samassa töyttäsi hän häntä saadakseen häntä poikkeemaan pienelle polulle, joka kulki puron rantaa pitkin. Tätä kulkivat he jonkun matkaa, sitten ylivievää siltaa, kiersivät erästä kumpua ja alkoivat kiivetä ylös jyrkkää vuorta. Vanki, jonka kurkkua pyssyjen hihnat ahdistivat ja jonka kädet olivat selän taakse sidotut, oli vähällä kuristua; hän hikoili kauheasti, hoiperteli joka askeleella, lankesi usein polvilleen ja nousi ainoastaan suurimmalla vaivalla, jälleen langetaksensa, jolloin ryövärit löivät ja potkivat häntä ärjyen:

"Ylös, pelkuri! Kun te saatte käsiinne jonkun meikäläisistä, sidotte te ne hevosiinne; nyt on sinun vuorosi, Piemontesilainen!"

Vuoren keskivälillä odotettiin heitä. Siinä, missä kaikkialla näkyi vaan jyrkkyyksiä, syvyyksiä ja kohtisuoria kallionseiniä, mutta tuskin nimeksikään pensaita ja kasvia, oli ontelon yläpuolelta holvin kaltaisan louhen alla pieni ala tasankoa. Tätä ympäröivät kalliomöhkäleet, joista muutamat olivat pudonneet ylhäältä, kun taasen toiset, pienimmät olivat käsivoimalla työnnetyt edellisten lomiin, jotta ne niiden kanssa muodostivat jonkunmoisen rintavarustuksen. Tasangon neljänneksen osan anasti eräs puukoju, jonka katon ja seinät

yllämainittu louhi muodosti. Möhkäleiden sisäpuolella oli pieniä, hakkaamalla tehtyjä syvennyksiä ruoka- ynnä muiden tavarain säilyttämistä varten, sekä omituiset rappuset, joilta voitiin katsoa alas koko kaltevuutta pitkin. Paikalle kuljettiin aukon kautta, joka oli hiukan suurempi kuin ihminen tarvitsi sisään päästäksensä. Ulkoa ei näkynyt mitään, joka olisi osottanut, että täällä asui ihmisiä. Sisäpuolen syvennyksissä nähtiin laseja, läkkiastioita, pannuja, leipiä ja veitsiä; möhkäleiden ulospäin pistävillä kärjillä riippui laukkuja, rensseleitä ja pulloja; eräässä nurkassa oli suuri kasa tuhkaa ja tämän yläpuolella oli kallion seinä musta savusta; kojussa makasi vaatteita ja olkia sekaisin. Jos katseli ylöspäin tahi seinille, niin ei näkynyt muuta kuin louhia, syviä rotkoja ja kauhean suuria kallion möhkäleitä, jotka näyttivät heiluvan ilmassa, ynnä joku yksinäinen puu siellä täällä. Alempana olivat vuoren seinät lohkoilleet, ja kauempana pisti esiin kenttä, sekä taivahan rannalta korkeita vuoria.

Seuruetta odotti keski-ikäinen mies, joka seisoi pienien rappusten ylimmällä astuimella, kyynäspäät kivimöhkälettä vastaan ja kasvot kahden kiven suojassa, joiden välistä hän tähysteli seutua kuin ampumareijästä. Nähdessään vangin, alkoi hän tyytyväisyytensä merkiksi taputella käsillään kumpaistakin kiveä, seurasi sitten tarkkaavasti hänen jokainoata askeltaan, ja liitti jokaiseen iskuun, jonka onneton sai, koikkauksen ja kirouksen, ikäänkuin sillä lisätäkseen lyönnin voimaa ja lyödyn kipua.

Kun tuliat ehtivät likisyyteen, astui mies alas rappusilta ja meni portille heitä vastaanottamaan. Pyssyratsuri, joka töyttäyksellä työnnettiin sisään, vaipui voimatonna maahan; toiset seurasivat häntä läähättäen ja puuhkien, heittivät sinne tänne rensselinsä, hattunsa ja aseensa, istuutuivat kiville, mikä millekin, ja olivat vähän aikaa vaiti hengittääkseen ja pyyhkiäkseen pois hikeä kasvoistaan.

"Tässä on meillä yksi", huudahti vihdoin päällikkö, kääntyen toveriin, joka oli tullut häntä vastaanottamaan.

"Ja terve ja reipas, näen", vastasi toinen. Sitten, käytyään likemmin tarkastamaan vankia ja nähtyään että tällä oli kannukset, lisäsi hän: "entäs hevonen?"

"Älä kysy!" vastasi päällikkö ärtyisesti. "Tahtoisin lyödä mäsäksi kirotun pyssyni. Ammuin näetsen hevosen kun tähtäsin ratsastajaa." Sitten kertoi hän muutamilla sanoilla tapauksen.

"Vähät hevosesta, olette sittenkin kunnostaneet itsenne", sanoi toinen.

Sitten meni hän pyssyratsurin luo, auttoi häntä nousemaan, tutkisteli tylsällä uteliaisuudella hänen kasvojansa, vapautti hänet pyssyistä, kaapusta ja sapelista ja otti viimein hänen päästään hatun, jota hän tutki sisältä ja ulkoa ja sitten hymyen viskasi nurkkaan.

Pyssyratsuri, jonka voimat olivat loppuneet, nojausi kojua vastaan ja alkoi tarkastaa rosvoja, mutta kuoleman kynsissä olevan sairaan raukeilla ja vakavilla silmillä, jonka ajatukset jo vierailevat haudan toisella puolen. Ryövärit ryhtyivät nyt tutkimaan hänen rensseliään.

Ilkiöiden kasvot, paikka ja toiminta — kaikki olivat täydessä sopusoinnussa toistensa kanssa. Päällikkö, noin neljättäkymmentä käyvä, lyhyt, mutta vahva mies, oli varustettu suurella pääkallolla, puhumattakaan olkapäistä, jotka ulettuivat miltei korviin saakka, väärillä säärillä ja tavattomilla pohkeilla; sanalla sanoen: hän oli kireestä kantapäähän niin tanakka, lyhyt, paksu ja leveä, että hän tuli jättiläiseen, joka oli vetäynyt kokoon, mutta samassa määrässä paisunut laajuudelleen; hän oli siihen lisäksi mustanverinen ja niin parrakas ja karvainen, ettei koko hänen kasvoistaan näkynyt muuta kuin hiukan otsaa, noin kahden sormen leveydeltä, ynnä hiukan poskipäistä. Toisista kolmesta näytti kaksi olevan veljeksiä, päättäen siitä että heillä oli samanmuotoinen, matala otsa, samankaltainen lyssänenä, samankaltaiset sudensilmät, samanlaiset, alaspäin kaarevat, huulettomat suut ja samanlaiset parrattomat leuat; tämän kaiken ohessa olivat hekin lyhytläntäisiä ja vahvoja. Kaikkien kolmen silmissä oli jotakin samaa omituisen kamalaa, viekasta, himollista ja petomaista, jota tavataan esiinpistävänä ominaisuutena kaikilla tämänkaltaisilla, tai'asta ja julmuudesta, uhkarohkeudesta ja kurjasta pelkuruudesta muodostetuilla luonteilla. Vaikkakin jo olivat pitkälle ehtineet elämän alasmäkeä, oli heillä käytöksessään, liikunta-tavoissaan, vieläpä vihansa purkauksissakin jonkunlaista tiikerintapaista pehmeää nuorteutta. Heidän pukuunsa kuului sokuritopan muotoinen hattu, korkeat säärystimet sekä laaja, etupuolelta auki oleva nuttu, ja tämän ja housujen väliltä pisti pienissä poimuissa heidän vyötäriensä kohdalta esiin paita, jonka kiinnitti ihoon leveä, sininen vyö. Neljäs, joka näytti olevan nuorin, esiintyi toki ihmisellisempänä, vaikka hänkin oli parraton ja pienikasvuinen, niinkuin nuo molemmat vastamainitut, veljeksiltä näyttävät.

"Saakaamme nyt hänet riisumaan yltään ryysynsä", sanoi päällikkö, kun oli lopettanut rensselin tutkimisen. "Sitten syömme hiukan, ja sitten … saammehan nähdä."

Veljekset menivät pyssyratsurin luo; toinen heistä löysäsi hänen käsivartensa, sillaikaa kun toinen piti tikarinsa hänen rintaansa vastaan. Löysätyt käsivarret vaipuivat hervotoinna alas, kuten ruumiin.

"Univormu pois!" ärjäsi toinen veljeksistä.

Pyssyratsuri tarkisteli häntä ja seisoi vähän aikaa hervotonna, otsa rypyssä ja toinen huuli hampaitten välissä. Nuorin ryöväreistä katseli häntä surusilmin.

"Mene vartiapaikallesi", huudahti hänelle portin vieressä istuva päällikkö.

Ikäänkuin tavallista käskyä totellen nousi nuorukainen samoja rappusia, joilta kotona oleva ryöväri äsken oli katsellut toverien tuloa, tukesi käsivarsiaan kalliomöhkälettä vastaan, asetti kasvonsa molempien kivien väliin ja jäi siihen liikkumattomana seisomaan.

"Riisu univormu!" huusivat veljet vangille, kohottaen kumpikin kätensä.

"Iske häntä korvalle, että sormien jäljet näkyy!" huusi päällikkö.

Pyssyratsuri teki liikkeen, ikäänkuin olisi häntä joku pistänyt, taivutti sitten nöyrästi alas päänsä ja riisui yltään univormutakin. Ryöväriveljekset tempasivat sen, tutkivat sen taskut ja hihat, käänsivät sen nurin, ratkoivat vuorin ja — heittivät sen kojuun. Toinen otti sitten tutkiakseen vangin housuntaskuja ja sanoi päällikköön kääntyen: "Ei mitään."

"Syyttäköön sitten itseänsä", vastasi päällikkö. "Sitokaa hänet rautaan!"

Veljesheittiöt sitoivat uudelleen pyssyratsurin kädet selän taa ja kiinnittivät hänet kojun seinässä olevaan koukkuun. Onneton oli kuoleman kalpea, hänen hampaansa tärisivät kuin olisi hän vilutautia sairastanut.

Roistot ottivat esiin syvennyksistä syötävää, istuutuivat kivelle ja alkoivat aterioida. Siinä syödessään puhelivat he, mutta katkonaisesti, niinkuin se, joka enemmän tarkkaa, mitä hän syö, kuin mitä hän puhuu.

"Oletko kuullut uutiset Casalvecchiosta?"

"Don Alession asiastako?"

"Niin. Lunnaita kaksisataa tukaattia."

"Maksettu?"

"Viimmeiseen penniin."

"Hyvä saalis!"

"Ja kolmesataa syndikolta.

"Vaatimattomasti pyydetty. Hänellä ja hänen veljellään on suuria omaisuuksia. Portoreen päin on maa kahden peninkulman matkalla hänen."

"Mutta paras saalis saatiin kumminkin Biccarin luona: kuusi hevosta, viisi pyssyä, tuhannen tukaattia ja kahdeksan säkkiä kauroja — ja ne kerrassaan." — Tässä heitti puhuja appelsiinin kuoren vangin kasvoihin ja sanoi: "Tuossa sinun osasi!"

"Kuuma kuuluu ottelu olleen Cerignolan luona", jatkoi toinen.

"Salvatore Codipietron joukon ja Piemontesilaisten välillä — niin. Ne yllätettiin. Syy siihen oli syndikon vakoominen. Seitsemän vangittiin."

"Päällikkökin?"

"Ei."

"Ammuttiin?"

Ryöväri nyykäytti päätään myöntäen.

"Pyhä neitsyt!" huudahti toinen veljeksistä ja jatkoi sitten kääntyen vankiin: "Kuulitko? Me mittaamme samalla mitalla, ole varma siitä. Päivä on tuleva, jona Piemontesilaisen sisuksia riippuu jokainoan puun oksalla, jahka vaan saamme aikaa."

Ja tätä sanoessaan tyhjensi hän lasin viiniä.

"Katsos vaan", sanoi toinen ja osoitti tovereilleen vankia; "hän on vaipunut ajatuksiin."

"Mitä mietit?" kysyi päällikkö, pyyhkäisten viiksiänsä.

"Kentiesi äitiäsi?" kysyi ensimäinen.

"Minne olet jättänyt hänen?"

"Nyt saamme kuulla."

He kääntyivät kaikki vankiin. Tämä ummisti silmänsä, piti ne kotvan aikaa kiinni, avasi ne taasen kosteina ja tirkisteli etäisyyteen.

Ryövärit hymyilivät.

"Naurettavinta on, ettei hän puhu mitään", sanoi yksi. "Mistähän se tulee? Ylpeydestäkö?"

"Eikö mitä! Vaatimattomuudesta", vastasi toinen raa'alla naurulla.

"Vielähän! Pelvosta, arvaan", sanoi päällikkö.

Pyssyratsuri pudisti kieltävästi päätään.

"Vai niin, vai olin väärässä. No, saammehan nähdä!" huudahti päällikkö ja hypähti ylös. Kääntyen tovereihinsa sanoi hän sitten jyrkällä äänellä: "Tuolla miehellä on joku kirjallinen käsky, joka tarkoitti meidän kiinni ottamista pesässämme. Olemme jo menettäneet paljon aikaa; pakoittakaamme nyt hänet puhumaan."

"Niin, pakoittakaamme", säestivät toiset ja nousivat.

Pyssyratsuri kohotti päätään, ikäänkuin olisi hän tahtonut sanoa: minä olen valmis! Ryövärit asettausivat hänen eteensä. Jos joku tänä hetkenä olisi luonut silmänsä vartioivaan nuorukaiseen, niin olisi hän nähnyt hänen haavan lehden kaltaisesti vapisevan ja, kalman väri kasvoissaan, kääntyvän, jottei hänen liikutustaan huomattaisi. Päällikkö huomasi sen kumminkin ja neuvoi häntä käskevällä viittauksella pitämään huolta tehtävästään.

Sitten kääntyi hän pyssyratsuriin ja ärjäsi äänellä, joka ei myöntänyt vitkutusta: "Sano, mistä tulit sinä?"

Vanki rypisti silmäkulmiansa eikä vastannut mitään, mutta kysyjään loi hän läpitunkevan silmäyksen, joka ilmaisi tahdon lujuutta.

Sanaa sanomatta iski ryöväri nyrkkinsä hänen leukapieleensä, jotta ratinaa kuului, juuri kuin olisivat onnettoman hampaat musertuneet.

"No, joko nyt vastaat?"

Pyssyratsuri kallisti päätään ja antoi veren, joka täytti hänen suunsa, virrata maahan; sitten loi hän ryöväriin uuden silmäilyn, joka puhui järkähtämättömästä miehuullisuudesta, ja pudisti kieltävästi päätään.

Päällikkö puri huuliaan ja katseli tovereitansa väkinäisellä hymyllä, sitten pisti hän kätensä taskuun, otti sieltä kynäveitsen, avasi sen, repi rikki vangin paidan kaulan kohdalta alaspäin ja asetti veitsen hänen kurkkunielullensa. Uhri vavahti, kuin olisi jo veitsi häneen tunkeunut.

"Oh, älä pelkää!" ivasi ryöväri ja veti veitsellä suoran viivan kaulasta vyötäisiin asti. Onnettoman rinnalla näkyi punainen juova, joka pian täyttyi verellä, mikä sitten virtasi vaatteiden alta ja päältä maahan.

"Jo kait alkavat nyt silmäsi au'eta, vai kuinka?" huusi päällikkö villipetoa muistuttavalla äänellä.

"Kas vaan, kuinka veri virtaa!" sanoi toinen tovereista.

Vartioiva nuorukainen peitti käsillään kasvonsa.

"Joko nyt saat ääneen?" kysyi päällikkö.

Pyssyratsuri seurasi silmillään alasvirtaavaa verta, kohotti sitten päätään ja heitti kysyjään entisestä järkähtämättömyydestä puhuvia silmäyksiä.

Tämä niskoittelu näkyi enemmän herättävän ryövärien hämmästystä kuin vihaa.

"Tahdotko kuolla, hölmö?" ärjäsi päällikkö nyrkkiään pudistaen ja asetti kasvonsa niin liki vangin kasvoja, että miltei koskettelivat toisiaan. "Etkö jo ymmärrä että olet täällä meidän käsissämme ja että voimme reväistä auki vatsasi niinkuin koiran! Mitä odotat sinä? Että joku tulee sinua pelastamaan? Lausu edes sana, että saamme kuulla ääntäsi."

Pyssyratsuri pysyi äänetönnä.

Raivossaan kohotti yksi ryöväreistä veitsensä, iskeäksensä sen vankiin. Toinen pidätti häntä ja sanoi:

"Ei veistä! Koettakaamme, mitä tämä vaikuttaa."

Ja samassa sieppasi hän pyssyn ja antoi sen perän semmoisella vauhdilla pudota vangin jalalle, että luut nauskivat. Onneton päästi kimeän huudon ja vetäysi tempovaisesti kokoon. Mutta melkein samalla rohkaisi hän mieltään, hakien voimia itse tuskastansa, tömisytti maata haavoitetulla jalallaan ja huusi ärjyen:

"Ei!"

Ryövärit ryntäsivät hänen päälleen, tarttuivat kaikki kolme yht'aikaa hänen kurkkuunsa ja olivat juuri repimäisillään silmät hänen päästään, kun vartioiva nuorukainen, rohkeaksi tulleena kauhistuksestaan, jota hän ei voinut kukistaa, riivatun tavoin huudahti:

"Tappakaa hänet yhdellä tiellä, Jumalan tähden! Ampukaa kuula hänen päähänsä. Mitä hyödyttää teitä hänen kärsimisensä?"

Nuorukaisen rohkeus vaikutti ryövääriin enemmän kuin hänen sanansa. Hämmästyneinä loivat he häneen silmänsä. Mutta tämä hämmästys ei kauan kestänyt. Päällikkö ryntäsi nuorukaiseen ja antoi nyrkillään hänelle sellaisen iskun, että poika lensi pää edellä kalliomöhkälettä vastaan.

Puoleksi taintuneena nousi hän ja asettausi sanaa sanomatta entiseen asemaansa. Mutta kun hän loi silmänsä alas kaltevuutta, teki hän ihmetystä osottavan liikenteen, työnsi päänsä syvemmälle tähystys-aukkoon ja pysyi sitten liikkumattomana asennossaan. Ryövärien päällikkö ei huomannut mitään tästä; hän kääntyi jälleen uhriinsa sinisen kalpeana, kiristi hampaitaan ja värisi vihasta, jotta hänen toverinsakin katselivat häntä kauhistuksella. Vasemman kätensä laski hän pyssyratsurin päälaelle, oijensi oikean kätensä etusormen uhkaavalla tavalla, loi mieheen veristävät silmänsä ja mumisi sähisevällä äänellä:

"Kuulehan! Onneton oli hetki, jona päätit niskotella meitä vastaan. Sinä et tunne minua. Olen saanut ihmisten karvat kohoomaan kauhusta, vieläpä semmoistenkin, joiden miehuullisuudelle ei sinun vedä vertoja. Et osaa aavistaakaan, mitä rääkkäyskeinoja minä olen keksinyt. Minä kidutan sinua

huomispäivään asti; sinä et kuole, sinä vaan kärsit ja vielä silloinkin, kun ulkomuotosi ei enää ole ihmisen; silmätkin päästäsi revin. Sinä tiedät, miten on muitten käynyt; älä siis pakoita minua viimeisiä keinojani käyttämään. Sano, mitä sinun täytyy sanoa, ennenkuin viha valtaa minut kokonaan."

Viime sanoja sanoessaan otti hän kätensä vangin päälaelta, ja kun hän huomasi että siinä oli koko joukon hivuksia, heitti hän vihoissaan nämät uhrinsa suuhun. Pyssyratsuri sylki ne pois. Tämän pitivät ryövärit tahallisena ylenkatseen-osotteena, ja nyt nousi heidän raivonsa korkeammilleen. Metsänpedon tavoin ulvoen ryntäsivät he kaikki onnettoman päälle ja alkoivat raadella häntä kynsillään, hampaillaan, polvillaan ja jaloillaan, silloin tällöin kehoittaen toisiaan varovaisuuteen, jottei vanki kuolisi heidän käsiinsä; he löivät, pistivät ja purivat häntä, ja verta, paidanriepuja ja hivuksia sinkoili kaikkialle heidän ympärillään. Pyövelien läähötykset, toisiaan koskettelevien tikarien helinä ja uhrin häädetty ähkyminen sekausivat omituisella tavalla yhteen. Ryövärit olivat muuttuneet kolmiruumiiseksi villipedoksi, joka on kietounut ihmisen ympäri; he esiintyivät nyt yhteiskuvana kaikesta siitä kauheasta, minkä hulluus, pelkuruus ja julmuus luo.

"Älkää häntä vielä tappako!" alkoi nuorukainen mitä suurimmassa tuskassa taas huutaa, kääntyen milloin ryövärien puoleen, milloin taasen alankoon päin, ja vähitellen kohottaen ääntänsä, ikäänkuin voittaaksensa niitä vieraita ääniä, jotka lähestyivät. "Älkää häntä vielä tappako! Odottakaa, hän on sanova, mitä te tahdotte tietää. Jos hänet tapatte, ette saa tietää mitään. Hän on viitannut, että hän tahtoo puhua. Sitten voitte hänet tappaa. Minä itse kyllä työnnän tikarin hänen rintaansa, jollette te sitä tee. Tikarit pois, käyttäkää nyrkkejä. Ettekö näe, että hän on kuolemaisillaan?"

Yhä edelleen huutaen heitti hän silmäyksen rintavarustuksen ulkopuolelle ja hyppäsi sitten alas ryövärien luo. Mutta hänen äänensä ja käytöstapansa muuttuivat nyt. Mitä julkeimmalla ylönkatseella ärjäsi hän:

"Roistot! Kolme yhtä vastaan!"

Kirouksia lausuen kääntyi päällikkö häneen, tikari kädessänsä.

"Myöhään, liian myöhään!" sanoi uhattu tyyneesti. Sitten viittasi hän kädellään portille päin ja lisäsi: "Katsokaa tuonne!"

Samassa kun nyt yksi varoituksen saaneista ryöväreistä heitti laajan viitan

maassa makaavan uhrin päälle ja päällikkö sieppasi pyssyn, hyökätäksensä salaperäistä vihollista vastaan, kuului aseiden kalsketta, askeleita ja ääniä; painetteja ja kivääriä välkkyi portilla ja sisään murtausi joukko pyssyratsureita, jotka muutamassa silmänräpäyksessä ympäröivät ja kaasivat maahan ryövärit. Sitten seurasi vähäksi aikaa äänettömyyttä, jolloin ei kuulunut muuta kuin väsyneiden pyssyratsureiden läähätyksiä.

"Auttakaa kuolemaisillaan olevaa!" huudahti äkkiä nuori ryöväri, joka, samaten kuin toiset, oli polvillaan, kädet maassa, pyssyratsurin painetin uhkaamana.

"Ketä kuolemaisillaan olevaa?" kysyi kapteeni.

"Tuota tuolla nurkassa", vastasi nuorukainen, viitaten sormellaan.

Kaikki kääntyivät ja tähystelivät osoitettua suuntaa, mutta ei mitään huomattu.

"Viitan alla", sanoi ryöväri.

Kaikkien silmät seurasivat kapteenia, kun tämä nyt meni kojuun. Viitan, jonka hän kohta näki, heitti hän syrjään, ja kun sen alla piileillyt raadeltu ihminen tuli näkyviin, kajahti kaikkien suusta yht'aikaa kauhistuksen huuto. Onneton vanki, joka siinä polvillaan makasi, kädet selän taakse sidottuina ja pää rintaa vastaan vaipuneena, oli sinisen kalpea, kokonaan veressä ja niin täynnä haavoja, jotta näytti nyljetyltä. Hän teki ponnistuksen, koettaakseen kohottaa päätään.

"Poistakaa hänen siteensä", huusi kapteeni, "ja antakaa hänelle jotakin juotavaa."

Kolme pyssyratsureista ryntäsi nyt esiin; ne avasivat onnettoman siteet, asettivat hänet maahan makaamaan ja alkoivat tutkia hänen haavojaan, sillaikaa kuin toiset vihansa vimmassa ryhtyivät pyssynperillä kolhimaan ryöväreitä.

"Kiväärit alas!" huusi kapteeni, ja sitten, kääntyen ryöväri-nuorukaiseen, lisäsi hän: "Puhu sinä!"

Pyssyratsuri, joka oli vartioinut nuorukaista, antoi hänen nousta seisomaan.

"Milloin joutui tämä onneton teidän käsiinne?" kysyi kapteeni. "Puhu totta, muuten olet kuoleman."

"Tuon miehen", alkoi pelosta ja kauhistuksesta vielä vapiseva nuorukainen

änkyttäen kertoa — "tuon miehen ottivat he kiinni aamulla … kuljettivat tänne … sitoivat … vaativat puhumaan, … mutta hän ei puhunut… Silloin ryntäsivät ne hänen päällensä … minä näin kaikki… Oi Jumala!"

"Kuka sinä olet?" huudahti kapteeni ja sieppasi nuorukaisen päästä lakin.

Silloin kuului kaikkien suusta huuto: "nainen!"

"Niin! minä olen nainen", huusi valhepuvussa oleva haltioissaan; "he ovat ryöstäneet minut tyhjäksi … siitä on nyt neljätoista päivää… He panivat tikarin minun kurkulleni … veivät minut tänne. Mutta minä en ole tahrannut käsiäni verellä; minä vannon sen. Minä seurasin heitä, kun he uhkasivat tappaa minut muuten. San Severo on kotini … olen köyhä talonpoikaistyttö."…

"Mutta mikset ole ampunut kuoliaaksi jonkun heistä?"

"En ole uskaltanut… He olisivat kiduttaneet minut kuoliaaksi. Ei tiedä kukaan, mitä he ovat tehneet ja mitä he kykenevät tekemään — muu kuin se, joka on sen nähnyt… Luulin tulevani hulluksi. Jos olisitte nähneet! Mutta hän, tuolla" — ja hän viittasi haavoitettua — "hän on enkeli; hän on kestänyt kaikki ääneti, ainoatakaan sanaa sanomatta."

"Laahatkaa heittiöt heidän uhrinsa jalkoihin!" käski kapteeni.

Pyssyratsurit laahasivat ryöväripäällikön ja hänen molemmat toverinsa haavoitetun luo, jonka pää nyt oli käärityn nenäliinaan, mikä peitti myöskin hänen silmänsä.

Kumartuen alas onnettomaan, joka vähitellen alkoi herätä tainnuksistaan, sanoi kapteeni: "minä olen täällä. Olet pelastettu, olet toverien parissa; rohkaise mieltäsi; sinä näet, että kiduttajasi polvistuvat sinun jaloissasi."

Pyssyratsuri kohotti vitkallisesti päätänsä, koko hänen ruumiinsa värisi. Hän nosti oikean kätensä ja laski sen ryöväripäällikön päälaelle; hänen veriset huulensa vetäysivät ikäänkuin hymyyn ja hän sylki kiduttajansa silmiin.

"Mitä se on?" kysyi kapteeni, ottaen maasta jotakin pehmoista ja valkeaa, minkä hän luuli lähteneen haavoitetun suusta.

"Vastaus överstille … San Severossa". vastasi pyssyratsuri heikolla äänellä.

"Överstille San Severossa? Minun vastaukseni? Sekö, jonka aamulla annoin sinulle?"

"Niin", mumisi haavoitettu.

Kapteeni heittäysi pyssyratsurin viereen, syleili häntä ja suuteli hänen otsaansa. Sitten hypähti hän ylös, ja huusi sotilailleen:

"Osoittakaa kunnioitusta tälle uljaalle miehelle, pojat! Minä lähetin hänet viemään överstille kirjeen, missä ilmaisin että olimme valmiit marssimaan; ilmaisin myös lähtöaikamme ja matkamme määrän. Jos ryövärit olisivat saaneet lukea kirjeen, olisivat he nyt pelastetut; mutta tämä mies tässä pisti kirjeen suuhunsa eikä puhunut sanaakaan, jottei ilmaisisi salaisuuttansa. Hän on sankari, marttyyri, ylevä henki!"

"On!" vastasivat yksin suin kaikki äänellä, joka tuli heidän sydämistään.

"Suudelkaa hänen jalkojansa, roistot!" ärjäsi kapteeni ryöväreille.

Toinen toisensa jälkeen roistoista ryömi maata pitkin haavoitetun luo ja suuteli hänen jalkaansa.

"Kapteeni", huusi nyt nainen ja tuijotti pyssyratsurien komentajaa hullun silmillä; "minä olisin voinut antaa heille tietoa teidän tulostanne, mutta minä en sitä tehnyt; minä annoin teidän tulla. Osoittakaa minulle armo palkinnoksi. Olen kadotettu, en voi palata takaisin omaisteni luo. Ampukaa minut näiden rosvojen kanssa!"

"Ei!" huusi haavoitettu, ponnistaen viimeisiä voimiaan.

Kaikki kääntyivät nyt häneen.

"Teidän täytyy tehdä laupeuden työ", jatkoi onneton heikolla äänellä ja oijensi naista kohtaan verisen kätensä.

"Laupeuden työ! Mikä? Oi sanokaa!" huudahti nainen ja heittäysi kädet ristissä hänen jalkoihinsa."

"Teidän tulee seurata minua", mumisi onneton mies.

"Mihin?"

"Kaikkialle, alati seurata minua."

Saapuvilla oliat katselivat toisiaan kummastuksella.

"Mitä tarkoitatte?" kysyi nainen uudelleen.

"Ette ole nähneet … kaikkia haavojani", vastasi pyssyratsuri.
"Katsokaa tänne!"

Tätä sanoessaan otti hän pois nenäliinan, joka peitti hänen otsaansa.

Kaikki lähestyivät häntä likemmäksi, loivat häneen silmänsä ja huudahtivat kauhistuksesta ja säälistä. Onneton oli sokea!

"Surma ryöväreille!" huusivat nyt yksin suin sotilaat, potkien ja takoen heitä pyssynperillä.

Kapteenin ääni ei enää hallinnut pyssyratsureita; he laahasivat ryövärit alas laaksoon päin.

"Tahdotteko tehdä tuon laupeuden työn?" kysyi haavoitettu mies, kun hän ja nainen olivat kahden kesken jääneet.

Nainen nosti silmänsä taivasta kohden ja vastasi:

"Minä uhraan teille elämäni."

He puristivat toistensa käsiä, ja kumisevat pamaukset, jotka kuuluivat laaksosta ja jotka ilmaisivat että ilkiöt nyt saivat rangaistuksensa, olivat samalla kunnian osoitus jalolle liitolle, joka jo 10 vuotta on yhdistänyt säälivän naisen ja sankarin.

End of the Project Gutenberg EBook of Miehuullisuutta, by Edmondo de Amicis

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK MIEHUULLISUUTTA ***

***** This file should be named 38882-8.txt or 38882-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in:
http://www.gutenberg.org/3/8/8/8/38882/

Produced by Tapio Riikonen

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this

file or online at http://gutenberg.org/license).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in

writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE

TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTIBILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or

deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at http://www.pglaf.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at http://pglaf.org/fundraising. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at http://pglaf.org

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations ($1 to $5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit http://pglaf.org

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: http://pglaf.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

http://www.gutenberg.org

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.